

- Pán Rudiš, ste spisovateľom, novinárom, scenáristom, dramaturgom, kedysi dokonca aj učiteľom a DJom. Čo vás viedlo k tak rozmanitej profesii?
- Kedysi ste študovali históriu na vysokej škole v Liberci a neskôr ste získali novinárske štipendium v Berlíne. Vďaka čomu ste prešli k novinárstvu? Prečo ste nakoniec upustili od histórie?
- Vyštudovali ste aj nemčinu a aktuálne v Nemecku taktiež žijete. Ako ste sa dostali k nápadu ísť týmto smerom? Bolo to vďaka rodičom, ktorí vás viedli k tomuto jazyku?
- Knihu *Winterbergova poslední cesta* bola vašou prvou, ktorú ste napísali v nemčine. V rozhovore pre ČT24 ste vysvetlili, že v knihe bolo príliš veľa slovných hračiek, a tak sa vám to pre zložitosť nechcelo prekladať do češtiny. Nemyslíte si však, že by vaši čitatelia v Česku ocenili viac, ak by ste si to preložili vy sám?
- A ako to aktuálne vidíte do budúcnosti? Chcete pokračovať v písaní kníh už iba v nemčine, alebo bola táto kniha výnimkou?

(Is)

Kráva Říčanová

Před pár lety jste se odstěhovala z velkého města do malé vesničky. Řekněte mi, co život na venkově obnáší?

Popřípadě, vrátila byste se zpět do velkoměsta?

Vaše kniha obsahuje velmi zajímavé informace o životě na venkově, chovu krav a farmářských produktech. V čem je Vaše kniha, krom toho, že je doplněna o vlastní ilustrace, jedinečná?

Popř. Co nového se mohou čtenáři z knihy „Kráva Říčanová“ dozvědět?

Vyrábíte na svém rodinném statku mléčné produkty nebo kupujete hotové výrobky v supermarketu? A proč?

V knize se také věnujete ekologii, zero waste a klimatické změně. Jak se změnil Váš pohled na využívání všech zdrojů bez tvorby odpadů poté, co jste se odstěhovala z velkoměsta?

Připravujete momentálně novou, podobně laděnou knihu, na kterou se mohou čtenáři těšit?

(ach)

Rozhovor Tereza Říčanová - Kráva Říčanová

1. Co vás vedlo k tomu, abyste postavu krávy spojila se svým příjmením?

2. Není pochyb o tom, že máte hluboký vztah ke zvířatům. Vzpomínáte si na konkrétní situaci, kdy jste si uvědomila, že vás toto téma zajímá?

3. Vaše kniha je výrazně založena na ilustracích. Zajímalo by mě, co vzniká jako první. Vizualita nebo slovo?

4. V rozhovoru pro Můj rozhlas jste uvedla, že krávu dokonce vlastníte. Co vše obnáší mít takto náročné zvíře? Kolik času vás to stojí?

5. Jaká je vaše cílová skupina čtenářů? Cílíte i na dospělé nebo výhradně na dětské čtenáře?

(dj)

- Pani Říčánová, ďakujem Vám, že ste prijali našu ponuku na rozhovor keďže vieme, že nie ste ich veľkým fanúšikom. Povedzte nám ale, mnoho ľudí vás pozná ako ilustrátorku či spisovateľku, do povedomia sa však dostávajú aj pre svoj na dnešné pomery nezvyčajný spôsob života, môžete nám povedať, čo pre vás znamená život na vidieku a ako ste sa k nemu dostali?
- Nebolo pre vás ťažké opustiť tieto výdobytky dnešnej doby ako napríklad televízia? Viem, že v jednom rozhovore ste spomínali, že vás dnes nebaví a neznášate jej zvuk. Aké boli predsa len začiatky bez nej?
- Je o vás známe, že máte blízky vzťah k deťom, či už prostredníctvom svojej literatúry, alebo k výchove vlastných detí. Nemyslíte si však, že si jedného dňa povedia, že im dnešný typický konzumný typ života vyhovuje?
- Myslíte si, že sa dnes dá zaobstarať si všetko čo človek potrebné sám či už sa to týka potravín alebo nejakých výrobkov, alebo je stále nutné navštevovať veľké supermarkety a prísť si po hotové?
- V neposlednom rade by som sa Vás rada spýtala na tradície. Svoje knižky totiž orientujete aj na tieto témy, či už sa rozprávame o Veľkej noci alebo Vianociach. Aké tradície dodržiavate vo svojej rodine? (kš)

Winterbergova poslední cesta vyšla v Německu před dvěma lety, jak jste spokojený s jejím českým překladem?

Moc, mám velký respekt k překladatelce Michaele Škultéty. Nebylo to pro ni lehké. Nejsložitější prý bylo najít překlad slova Feuerhalle. To se dá přeložit nudně jako krematorium, ale v tom slově není ten patos, nic starobylého. Dlouho hledala, až přišla se slovem žároviště, což bylo přesně ono. Winterberg má řadu slov, která se nepoužívají v němčině a která jsem si tak trochu přivymyslel. A pak pro ni bylo složité přeložit všechny ty mrtvoly, na které se odvolává.

Když jste knihu psal, naskakovala vám slova nejdříve v češtině, anebo rovnou v němčině?

Napadají mě německá slova. Tu knihu jsem věnoval kamarádovi, který se jmenuje Egbert a je z Lipska. On mě na ten příběh vlastně přivedl. Má velmi rád Čechy, hlavně Liberec. Cestuje střední Evropou pomocí bedekru z roku 1913. I já jsem s tou knížkou párkrát jel a cestoval s ní. Egbert je velký vypravěč a propadá se do historie stejně jako Winterberg. Když jsem s knihou začínal, slyšel jsem vlastně mluvit jeho a úplně přirozeně jsem ji psal německy.

Ta první věta románu – Mým srdcem prochází bitva u Hradce Králové – je jeho. Říká ji on, má pocit, že tam zahynuli jeho předci. Mně po Winterbergovi vyšly ještě další dvě knihy v němčině: komiks Nachtgestalten, Noční chodci, na kterém jsem pracoval s rakouským výtvarníkem Nicolasem Mahlerem. V češtině by měl vyjít v květnu a i tam je postava, která trpí historií a mohla by být třeba Winterbergovým synem.

Druhou knihou jsou železniční reportáže, které vyšly před měsícem. Je to takový manuál pro cesty vlakem a v jedné kapitole se nepřímo objeví i Winterberg, čtenáři ho tam poznají. Asi mě ta postava bude stále pronásledovat.

Celou knihou historie prostupuje. Jak moc jste se musel ponořit do archivů?

Napsal jsem tu knihu velmi rychle. V Liberci jsem před lety studoval historii a němčinu na pedagogické fakultě, jsem nejen zkrachovalý železničář, ale i historik. Ale hodně věcí ve mně zůstalo a střídalo se třicet let. Ale samozřejmě jsem šel i do archivů, hodně jsem toho načel třeba o libereckém krematoriu. Jeho příběh je fascinující, o něm by mohla vyjít samostatná kniha, ale jsem spisovatel, takže některé věci jsem si přizpůsobil.

Winterberg se v historii a historkách sám ztrácí, nemůžete mu věřit všechno, ale určitě tu knihu můžete vzít a vyrazit s ní vlakem na cestu Evropou. Jet z Berlína přes Liberec a Hradec Králové do Vídně a do Budapešti a Sarajeva. Sám jsem tu cestu absolvoval a dělá to i řada mých německých čtenářů. Posílají mi třeba fotku, jak stojí před krematoriem v Liberci nebo z bojiště v Hradci Králové. Něco podobného se mi stalo i s knihou Grandhotel.

Budete ještě psát česky?

Určitě, chtěl bych si zachoval dvojkolejnost. Na fakultě jsem pochopil, jak je důležité umět jazyk, když jsem v rámci diplomové práce narazil na německý časopis o krematoriu, které se teď objevilo v mém románu. Ale česky jsem napsal třeba hru pro divadlo v Plzni s mým kamarádem, scenáristou Petrem Pýchou z Lomnice nad Popelkou. Jmenuje se to Vánoce na poušti. A chystáme také další hru pro divadlo Na zábradlí pro Jakuba Žáčka a Petra Čtvrtníčka, to budeme psát v létě v Lomnici.

Pak jsem zase třeba dostal nabídku napsat německy hru pro divadlo v Drážďanech. Je o čtyřech mužích, kteří sedí na opuštěném nádraží a jedna z postav je pojmenovaná po mém kamarádovi z Liberce. Teď je přeložená do češtiny a v prosinci bude mít premiéru v divadle v Ústí nad Labem, se kterým dlouhodobě spolupracuji.

Winterbergova poslední cesta je váš zatím nejdelší román. Jeho hrdiny jsou pečovatel Kraus a devětadevadesátiletý Winterberg, oba tak trochu rozkročení jednou nohou v Německu, druhou v Čechách. Jste na tom podobně?

Možná jsme rozkročení všichni, aniž si to uvědomujeme. Já nás nevnímám jako Čechy a Němce, ale jako Středoevropany. A kniha vlastně ukazuje, jak jsou tyhle dva národy historií spojené. Kraus z Čech uteče, ale společná cesta s Winterbergem mu umožní se do nich zase vrátit a vyrovnat se s minulostí. Vyrazí do města, ze kterého pochází a které se jmenuje Vimperk, německy Winterberg.

Překvapilo vás ocenění od německého prezidenta, kterého jste pak doprovázel i na cestě vlakem do Čech?

Velmi si toho vážím. Tím spíš, že je i za tuhle knihu. Je pro mě důležité ukazovat, co nás propojuje, v tom zlém i v tom dobrém. A víte, jak jsem se o tom vyznamenání dozvěděl? Ve vlaku mezi Švýcarskem a Itálií. Stačil jsem přečíst jen půlku zprávy, protože vlak zajel do tunelu a vypadl signál. Pak jsem hned zavolal do Berlína, zrušil čtení a jel zpátky domů. Měl jsem

velkou trému, načež jsem se dozvěděl, že můj román inspiroval prezidenta právě k tomu, aby jel na návštěvu Prahy vlakem. Jeho sekretář je můj čtenář a i pan prezident sleduje mé eseje. Z toho jsem měl radost.

Jedna z recenzí váš román nazývá expresem do temnoty...

Má svou melancholii. Otevírají se v něm hroby, mluví k nám i mrtví. A Winterberg stále dokola opakuje jednu svou větu, kterou jsem si půjčil z jednoho anglického bedekru, darovaného kamarádem. Napsal ho bezejmenný anglický autor a píše v něm i o Jičíně, kde stojí na hřbitově, kouká na Trosky a mluví o Čechách: „What a beautiful landscape of battlefields and ruins.“

Já k tomu přidal ještě hroby a takhle se zrodila postava Angličana, který jediný tomu šílenému Winterbergovi rozumí – kromě jeho první lásky Lenky z Liberce, za kterou putuje společně s Krausem do Sarajeva. Ten vlak nevede jen přes krásná místa, jede kolem Terezína, kolem bojiště v Hradci Králové, kde je minimálně padesát tisíc mrtvých, ty hrůzy minulosti jsou všudypřítomné a Winterberg říká, že země nedokáže mrtvé strávit. Takže ano, je to možná cesta do temnoty, ale zároveň je ta kniha i vtipná a věřím, že čtenáři se u ní zasmějí.

Pokud byste si mohl vybrat jednu osobnost, ať už žijící, či nikoli, které byste chtěl věnovat svou knihu, kdo by to byl a co byste mu do ní napsal?

Věnoval bych ji architektovi Rudolfovi Bitzanovi, rodákovi od Liberce. Podílel se například na stavbě nádraží v Lipsku, podle jeho návrhů byla postavena spousta obytných domů v Drážďanech a také jeden v Lomnici nad Popelkou nebo kino v Šumperku. Postavil i liberecké krematorium, první v Rakousko-Uhersku. Je to velmi zajímavá osobnost a je také jednou z postav mé knihy. Dokonce se mi po jejím přečtení ozvali jeho vnuci z Německa, kteří žijí v Bavorsku. Poděkoval bych mu za skvělou architekturu a příběhy, které jsou s ní spojené.

Dá se literaturou uživit?

V Německu ano. Většina autorů je živá z veřejných čtení, ty honoráře jsou velmi slušné. Německo je bohatá a velká země a Němci mají tuhle formu literatury rádi a jsou ochotni za ni zaplatit. Když román vyšel, měl jsem s ním přes sto čtení, a kdyby nepřišel covid, možná by to bylo ještě víc.

Winterberg měl největší ohlas ze všech mých knih a i doteď mám nabídky a pozvání na autorská vystoupení.

Váš život je spojený s cestami vlakem. Proč vás zrovna železnice tak přitahuje?

Vlaky jsou pro mě zosobněním dějin a propojením. Mám velmi rád vlak Eurocity Hungaria, který jede do Budapešti a projíždí přes čtyři hlavní města, čtyři státy, dlouho jede podél Labe, pak kolem Vltavy, Dunaje. Nikdy jsem tu cestu nejel v kuse, vždy po etapách, ale jednou bych si ji dal rád celou. Když jsem psal železniční příběhy, absolvoval jsem dlouhé cesty do Barcelony přes Pyreneje, zpátky do Švýcarska. Nebo z Berlína přes Marseille až do Říma nebo Palerma a z Palerma do Stockholmu.

Na jaře se chystám na sever Skotska a pak do Lisabonu a do Norska. Zmiňovaného železničního průvodce chci pro české vydání ještě trochu rozšířit, kvůli covidu nebylo možné dosáhnout všech cílů. Ve vlaku jsem psal z velké části i Winterberga, aby měla kniha zvuk železnice – to jsou ta opakování slov ano, ano, smutné, smutné... Vnímám literaturu i hudebně.

Jak vychází česká železnice v porovnání se zahraničí?

My jsme železniční velmoc, máme jednu z nejhustších železničních sítí v Evropě, která má budoucnost. Ale jenom tehdy, když se bude elektrifikovat. V tomhle je pro mě velkým vzorem Švýcarsko a Rakousko, to chce do deseti let kompletně všechny tratě elektrifikovat a už teď se blíží sedmdesáti procentům. Německo je daleko v závěsu, ale i tam to začíná být velké téma.

Mě mrzí, že se tady naopak na pár lokálcích provoz zastavuje, naštěstí jsme ale na rozdíl od Saska tratě nezrušili, jejich reaktivace pak stojí velké peníze. Ale ta radikální změna přijít musí. Švýcarsko zelektrifikovalo všechny železnice už v roce 1967 a dnes ho vnímám, společně s Rakouskem, Belgií nebo Holandskem, jako železniční velmoc. Třeba Rakousko teď, podobně jako kdysi i Švýcarsko, zavedlo jednu jízdenku pro celou zemi, pro všechna města. To bych si přál i pro Česko, protože Češi jezdí vlakem rádi.

Jak říkám, je potřeba tratě zmodernizovat. Třeba z Liberce do Prahy vedou koleje ve stejné stopě jako v roce 1859, kdy to byla revoluční trať, ale už potřebuje změnu. Asi je nevyhnutelné postavit tunel pod Ještědem. V Rakousku už by na něm začali pracovat a ve Švýcarsku už by dávno stál.

